

Створення та використання YouTube каналу допоможе не тільки підвищити кваліфікацію викладача, додати навичок, але й стане помічником під час проведення занять.

Список використаних джерел

1. Довідковий центр Google. Режим доступу: <https://support.google.com/accounts/?hl=uk&sjid=12200688738341580879-EU#topic=3382296>
2. Сервіс YouTube. 2024. Режим доступу: <https://www.youtube.com>.
3. Довідковий центр Google. Режим доступу: <https://support.google.com/accounts/answer/27441?hl=uk&sjid=10998296496638999605-EU>
4. Сервіс YouTube. Режим доступу: <https://support.google.com/youtube/answer/11585688?hl=uk&co=GENIE.Platform%3DDesktop&co=0>

Жданова-Неділько Олена Григорівна

ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТА «ІСТОРІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО УПРАВЛІНЦЯ

Сучасний управлінець – це, насамперед, соціально зорієнтована, комунікативно компетентна особистість, здатна не лише грамотно сформулювати думку в межах того чи іншого жанру професійного мовлення (інформація, інструктаж, зауваження, розпорядження, наказ тощо), а й націлена на постійний саморозвиток. Джерелом такого саморозвитку мають бути як кращі зразки літератури – насамперед, наукової і публіцистичної, – так і повсякденна взаємодія в навчальному, а згодом професійному середовищі, аналіз і оцінка якої слугують опануванню позитивних прикладів комунікації та застереженню щодо хибних уявлень про спілкування керівника з підлеглими.

Комунікативні характеристики менеджера є сьогодні одним із головних особистісно-професійних ресурсів, що сприяють його ефективній діяльності, тож, попри наявність значної кількості науково-методичних публікацій відповідного напрямку, не втрачають своєї привабливості як об'єкт різноаспектного вивчення. Як зазначає А. Гриньків, «дослідження комунікативної компетентності менеджерів дозволяє уточнити пріоритетні напрями модернізації організаційної структури і здатне суттєво вплинути на моделювання змісту відносин усередині корпоративних структур. Велике значення має розуміння сутності комунікативної компетентності, яке набуває у професійній соціалізації особистості актуальності та визначає перспективи трудової діяльності менеджерів... Зміст та форми прояву комунікативної компетентності менеджерів сприяють досягненню взаємовідносин внутрішнього і зовнішнього середовища корпоративного управління, адекватних один одному в сучасних умовах» (Гриньків, 2022, с. 55).

Ми вважаємо, що в ході формування комунікативної майстерності (чи комунікативної компетентності – в більшості контекстів ці поняття виступають синонімами) менеджера слід виокремлювати кілька етапів, кожен з яких відзначається системою базових вимог. Ці етапи є взаємопов'язаними і взаємоперехідними за своїми провідними характеристиками, проте їхні завдання істотно відрізняються.

Наші багаторічні спостереження за процесом фахової підготовки управлінців дозволив виокремити кілька груп суб'єктів формування комунікативної компетентності, по відношенню до яких ставляться і реалізуються різні педагогічні цілі. Кожна з цих груп відповідає певному етапу професіоналізації особистості і, хоча не може бути повністю однорідною за рівнем розвитку індивідуальної комунікативної майстерності, але в контексті професійної підготовки її внутрішні завдання є досить подібними і такими, що суміщаються між собою.

Отже, науково-педагогічний колектив повинен враховувати наявність таких етапів формування комунікативної компетентності майбутнього менеджера:

1. Початковий. Відповідно до освітньо-професійних програм «Менеджмент (Управління навчальним закладом)», «Менеджмент (Управління проектами)» та «Менеджмент (Управління інноваційною діяльністю)», що успішно реалізуються кафедрою педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна ПНПУ імені В.Г. Короленка, це перший курс бакалаврату, де нині навчання носить інтегрований характер і освітні компоненти виконують переважно пропедевтичну функцію. У цей період здобувачі освіти починають розглядати комунікацію як інструмент професійної діяльності, а в академічній групі формується професійно зорієнтоване комунікативне середовище.

2. Особистісно-диференційований. Це другий-четвертий курси бакалаврату, коли узагальнені уявлення про професійну комунікацію набувають для здобувачів освіти особистісно-формувального сенсу. Навчальна управлінська практика на 2-му та виробнича управлінська практика на 4-му курсах дають змогу простежити на прикладах конкретної діяльності (як досвідчених фахівців, так і своєї власної) уже не тільки значущість комунікативної компетентності менеджера, а й власну здатність вирішувати комунікативні завдання на належному рівні. Освітні компоненти, що вивчаються в цей час (обов'язкові – «Комунікативний менеджмент», «Управлінська комунікація» чи вибіркові, як, наприклад, «Основи професійної комунікації») дають змогу глибше ознайомитися з комунікативними засадами управлінської діяльності, визначитися з напрямками і способами самовдосконалення комунікативно значущих характеристик особистості.

3. Аналітично-дослідницький. Він характерний для опанування теорії і практики управління на магістерському рівні. Особливість цього періоду не лише в тому, що комунікативна підготовка майбутнього менеджера вже в своєму базовому вигляді відбулася і він може розмірковувати про професійну

комунікацію, її загальні та ситуативні риси уже як фахівець. Важливо також, що магістерські групи – це, зазвичай, середовище набагато різноманітніше в плані досвіду професійної взаємодії, ніж групи бакалаврату, особливо коли йдеться про заочну форму навчання. Саме тут здобувачі освіти мають змогу для комунікативного взаємонавчання, що відбувається як на заняттях, так і при використанні можливостей проблемних груп (елементи інтегрованої роботи керівника і прикріплених до нього студентів над магістерськими дослідженнями) та нерегламентованої позанавчальної роботи, на яку ми налаштовуємо майбутніх управлінців і яка являє собою взаємодопомогу в пошуку бази для дослідження (наприклад, контрольних груп), в опрацюванні дослідницьких матеріалів, взаємоконсультуванні за спорідненими аспектами дослідницьких тем тощо.

У подальшому ми маємо намір більш детально розглянути кожен з перелічених етапів, а в контексті цієї публікації хочемо акцентувати деякі моменти, пов'язані з першим із них, що його вище представили як початковий.

Перш за все, зазначимо, що він є важливим не лише з огляду на освоєння професійних засад управлінської комунікації. Початок навчання, перехід до нового освітнього середовища з новими завданнями, вимогами, орієнтирами, вимагає від молодого людини перегляду і вдосконалення комунікативно значущих характеристик своєї особистості загалом, бо йдеться не лише про інструмент майбутньої професійної діяльності, а про здатність навчання в цілому. Ми згодні з думкою О. Удалової, що «для успішної освітньої діяльності студенти мають володіти комунікативними здібностями, які повинні сприяти взаєморозумінню й співробітництву між людьми, народами незалежно від расової, національної, етнічної, релігійної та соціальної приналежності, ураховувати розмаїтість світоглядних підходів, сприяти реалізації права думки особистості на вільний вибір і переконання» (Удалова, 2022).

Неможливо уявити освітній процес, який би відповідав сучасним вимогам і суб'єкт якого, при цьому, не був би достатньо вільним у своєму особистісному самовияві і, як друга сторона того самого явища, – достатньо толерантним і етично виваженим.

З іншого боку, саме комунікативні вміння й навички уможливають ефективне застосування в освітньому процесі різноманітних методів організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності, серед яких дослідниця називає, зокрема, «перцептивні методи (словесні: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, навчальна дискусія, робота з навчальною літературою, інструктаж; наочні: методи ілюстрацій, демонстрацій, кінопоказ; аудіовізуальні: поєднання словесних і наочних методів; практичні: вправи, проведення дослідів, виконання трудових вправ); методи організації та здійснення логічних операцій (індуктивні, дедуктивні, метод аналогій, аналітичний метод, синтетичний метод, порівняння); гностичні методи, що відрізняються організацією й здійсненням операцій мислення (проблемно-пошукові: проблемний виклад, евристичний, дослідницький метод; репродуктивні методи: інструктаж, ілюстрування, пояснення, практичне тренування); методи управління навчальними діями

(самостійна робота з навчальною літературою, приладами)» (Удалова, 2022). Їхнє застосування повинне на початковому етапі навчання повинне передбачати не лише опору на комунікативну компетентність студентів, що є очевидним, але і її розвиток, вирівнювання можливостей студентської групи, формування понятійно-термінологічного поля, пов'язаного з майбутньою професійною діяльністю.

На наш погляд, сприятливою для вирішення цих проблем слід вважати дисципліну «Історія менеджменту», яку студенти, опановуючи згадані освітні програми, починають вивчати вже на початку першого семестру. На тлі інших дисциплін професійного спрямування вона є повністю пропедевтичною, розглядаючи в своєму змісті зародження управлінської думки в історії різних народів світу, історико-політичну зумовленість її специфіки.

Тисячоліття історії розвитку управлінської думки та інтенсивний розвой менеджменту як науки в останні століття дають чимало цікавої інформації, що дозволяє спільно зі студентами простежити емпіричні джерела управління та сутність і роль його теоретичних надбань у сучасному світі. На наш погляд, завершуючи вивчення курсу, студент повинен мати найважливішим результатом відчуття своєї причетності до справи, що є вершиною грандіозного пошуку людського розуму, і вмотивованості на її успішне опанування. Все це стає можливим насамперед у процесі активної комунікативної діяльності, зміст якої інтегрує теоретичну інформацію з історії менеджменту і практичну діяльність з її осмислення, аналізу, комунікативної інтерпретації. Плани практичних занять з кожної теми курсу передбачають комунікативний міні-практикум, для підготовки до якого часто застосовується вибіркоче чи певним структуроване подання інформації, її обговорення, дискутування з питань, що є значущими для глибокого розуміння менеджменту як явища, важливого для розвитку не лише окремих підприємств та галузей, а й цивілізації в цілому. Під час лекційних та практичних занять кожен студент опановує ролі комуніканта і реципієнта, що мають свої ситуативні варіанти залежно від умов комунікації, її завдань, особистих позицій суб'єктів комунікативного процесу тощо. Важливо, щоб ці варіанти також стали об'єктом усвідомлення, аналізу, прийняття чи відторгнення, або ж коригування; тож різноманіття навчальних завдань вважаємо важливою ознакою курсу, його внеском до процесу адаптації майбутнього менеджера в освітньому, а згодом – професійному середовищі.

Таким чином, ми вважаємо найбільш важливим у курсі «Історія менеджменту» його особистісно-розвивальний складник, що забезпечується поєднанням дедуктивного й індуктивного методу при розгляді історичних явищ, пов'язаних із розвитком управлінських ідей, виокремленні серед цих ідей більш загальних та локальних, визначенні найзначущіших взаємозв'язків між феноменами науки, економіки, управління тощо, а також активною комунікативною діяльністю здобувачів освіти, яка в ході роботи над матеріалом набуває сенсу як інструмент, необхідний не лише для професійної діяльності, а й для успішної підготовки до неї в умовах закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Гриньків А.П. Комунікативна компетентність у професійній підготовці менеджерів соціокультурної діяльності. *Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис*. 2022. Вип. 4. С. 54-60.
2. Удалова О. Формування комунікативних умінь студентів у процесі професійної підготовки. *Нові технології навчання: збірник наукових праць*. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. Вип. 94. С. 326-331.

**Золотаренко Тетяна Олександрівна
Васютіна Тетяна Миколаївна**

ІНТЕРАКТИВНІ ON-LINE РЕСУРСИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

Ресурсно-орієнтоване навчання розпочало свій розвиток ще у середині ХХ століття, у період активного дослідження ролі різних ресурсів в освітньому процесі. Цей підхід був одним зі способів заміни традиційної передачі знань, шляхом залучення здобувача освіти до активної взаємодії.

Навчання за такою педагогічною технологією, на початку свого генезису, здійснювалося на основі використання матеріалів, які допомагали би якісно осмислити концепції та стимулювали би до самостійного критичного мислення. З часом, перелік засобів ресурсно-орієнтованого навчання розширився і включив в себе не лише паперові матеріали, але й інтерактивні та віртуальні засоби.

Сучасне ресурсно-орієнтоване навчання використовує різноманітні інструменти, такі як відеоматеріали, веб-ресурси, ігри, віртуальні лекції чи on-line класи. Вони сприяють створенню збалансованого та інтерактивного навчання, відповідаючи вимогам сучасного освітнього процесу.

Така навчальна технологія стала предметом дослідження багатьох вчених. Значний внесок у розуміння його змістової складової та ролі у формуванні ефективних освітніх стратегій внесли: Джером Брунер (Jerome Bruner) – американський психолог та педагог, який розвивав концепції когнітивного навчання та підтримував важливість використання різноманітних ресурсів для активізації навчання та Берніс Маккарті (Bernice McCarthy) – американська педагогиня, яка створила модель «4MAT» [2], що ґрунтується на ідеї ресурсно-орієнтованого навчання.

В Україні дослідженням даної освітньої технології займається Н. Кононец. У одній зі своїх статей вона зазначає, що «ресурсно-орієнтоване навчання – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів» [1, с. 76].

Зміст ресурсно-орієнтованого навчання в контексті громадянської освіти